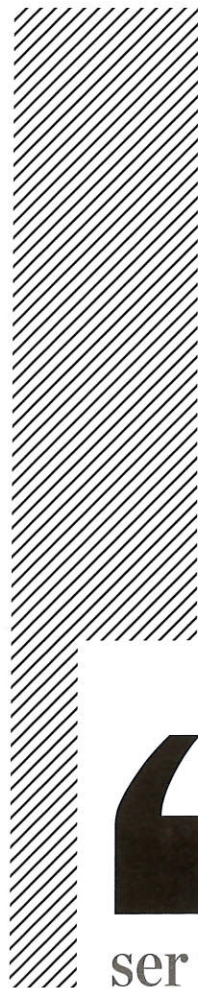

Bedre skoler for færre penge

Mange mener, at det er dyrt at bygge, men faktisk er det ikke byggeomkostningerne, men drifts- og vedligeholdelsesomkostningerne, man skal være mest nervøs for, når man bygger. Hvis kommunerne tør og kan få lov til at tænke i totaløkonomi, kan vi både få bedre bygninger og lavere omkostninger og dermed skabe totalværdi.

Kommunerne er økonomisk presede – vi har i en længere periode haft en velfærdsøkonomi på slankekur, samtidig med at der stilles større og større krav til den kvalitet, der skal leveres. Det betyder, at vi ikke længere kan fikse nutidens udfordringer med fortidens redskaber og tænkning. Ej heller på folkeskoleområdet, hvor en ny skolereform kræver nye rum og rammer til bevægelsesfremme, inklusion og nye gøresteder.

Udfordringerne kan virke store, men den gode nyhed er, at hvis kommunerne tør gå nye veje og tænke mere i langsigtet totaløkonomi – og kan få lov til det af lovgiverne – så kan vi faktisk få både bedre bygninger og bruge færre penge på kommunens bygninger. Der er flere veje at gå: Man kan optimere den eksisterende bygningsmasse, så de samme eller færre kvadratmeter kan rumme flere nye og bedre faciliteter. Eller man kan bygge nyt – vel at mærke nye optimerede kvadratmeter, så der bygges mindre, men til gengæld klogere – både når det gælder elevernes læringsrum, energiforbrug og driftsmæssigt.

“Skolen som bygning er synlig for alle borgere, og at rive en ejendom ned, som ser pæn ud, kan være en overvindelse.

I begge tilfælde handler det om at skabe fysiske rammer, der giver lærerne de bedste rammer til at være produktive, så eleverne kan blive så dygtige som muligt. At skabe rammer, der fremmer både produktivitet, effektivitet og kvalitet.

Den dyre drift

Mange mener, at det er dyrt at bygge, men faktisk er det ikke byggeomkostningerne, men drifts- og vedligeholdelsesomkostningerne, man skal være mest nervøs for, når man bygger. En tommelfingerregel siger, at når man bruger en krone på at bygge et hus, så koster det derefter seks kroner at drive og vedligeholde i dets levetid.

SIGNAL har gennem mange år ind-

samlet data på brugen af folkeskolens rum. Gennemsnitligt bruges folkeskolens rum mellem klokken 08.00 og 14.00 kun i 50 procent af tiden.

- Faglokalerne står mest tomme – oftest er de kun i brug mellem 20 til 35 procent af tiden.
- Indskoling er ofte mere i brug end mellemtrin og udskoling – men samlet er basislokalerne i gennemsnit kun i brug 40 til 60 procent af tiden.
- SFO er kun i brug 20 til 30 procent af tiden.
- Administrative arbejdspladser og personalerum er gennemsnitligt i brug 50 procent af tiden.
- Fælleslokaler, bibliotek og grupperum er oftest kun i brug 40 procent af tiden.

Faldende børnetal

En så dårlig udnyttelsesgrad kan opfattes som et stort problem – eller man kan vælge at se det som en uudnyttet ressource, der ligger og venter på at blive aktiveret. Drift og vedligehold koster, selvom bygningerne ikke bliver udnyttet særlig godt. Har man derfor de forkerte bygninger, eller bare udnyttet dem dårligt på grund af faldende børnetal i det enkelte skoledistrikt, så koster det ganske meget, uden at man får noget for det. En dårligt udnyttet, dyr skole kan i de mere grelle tilfælde koste så meget ekstra, at det svarer til en ekstra lærer til hver klasse i forhold til en driftsbillig, godt udnyttet skole. Ses de ledige kvadratmeter som et potentiale, så er der en umiddelbar mulighed for at optimere skolens rum ved at aktivere de mange uudnyttede kvadratmeter-ressourcer – eksempelvis ved at udfordre det private ejerskab til kvadratmeter, så man ved at deles om faciliteterne får plads til de mange nye aktiviteter, som folkeskolereformens indhold kræver. En fantastisk mulighed for at optimere alle de eksisterende skoler, så de alle kan levere på reformens indhold i de samme rammer – kun ved at bruge de uudnyttede rum på nye måder. Men man kunne også kigge på de eksisterende skoler og vurdere, om de – trods optimeret brug – er levedygtige set i forhold til drifts- og vedligeholdelsesudgifter og den levetid, der ligger forud. Kunne man få bedre bygninger for færre penge ved at bygge nyt?

Det lange lys

Som nævnt overstiger drifts- og vedligeholdelsesomkostninger flere gange byggeomkostningerne. Men endnu vigtigere er det at have fokus på de aktiviteter, der foregår i bygningerne. Endnu en tommelfingerregel siger, at de aktiviteter, der foregår i bygningen i dens levetid, vil løbe op i 200 kroner for hver

GITTE ANDERSEN

managing partner,
SIGNAL Arkitekter

MOGENS KORNBØ

formand for Dansk
Facilities Management
Netværk

krone, det koster at bygge. Tallet 200 er selvfølgelig et meget generelt tal, men det anskueliggør, hvor vigtigt det er at have fokus på omkostningerne til den produktion, der foregår i bygningerne. De store udgifter kommer altså fra lønninger til for eksempel lærere, pædagoger og driftsomkostninger og ikke til anlæg af bygningerne. Kan man med mere hensigtsmæssige bygninger øge effektiviteten af de aktiviteter, der foregår i bygningerne, så kan det have langt større betydning end anlægsudgifterne – hvilket jo gør det super relevant at have det lange lys på, når man kigger på sin eksisterende bygningsmasse i forhold til at bygge nyt.

To kilder til bedre økonomi

Der er altså to kilder til en bedre økonomi. Hvis kommunerne tør tænke mere i langsigtet totaløkonomi – og kan få lov til det af lovgiverne – så kan vi få både bedre bygninger og samtidig bruge færre penge på kommunens bygninger. Hvordan ser totaløkonomien ud på en eksisterende skolebygning sammenlignet med en ny skole, hvor man fra start kan sikre, at man ikke bygger mere, end man reelt skal bruge, og hvor man fra start ligeledes kan sikre, at man bygger klogt til nutidens og fremtidens krav, så de fysiske rammer optimalt fremmer de aktiviteter, der skal foregå i rummene.

Der kan være mange udfordringer, der skal overvindes, hvis vi skal bruge borgernes penge på en klogere måde. Skolen som bygning er synlig for alle borgere, og at rive en ejendom ned, som ser pæn ud, kan være en overvindelse. Mange vil umiddelbart kalde det frås at bygge nyt i stedet for at nøjes med det gamle. Men det er nok fordi, de ikke kender de totaløkonomiske realiteter og ikke har fået forklaret, at kommunens borgere ofte får mere for pengene ved at rive de uhensigtsmæs-

sige, dårligt udnyttede skoler ned og i stedet bygge nyt. En ny skole, der passer til nutidens formål og som udnyttes langt bedre over dagen, fordi man bruger de erfaringer for brug af skolens eksisterende rum, som der allerede findes masser af data på. Fokus på totaløkonomi med fornuftig langsigtet drift af vores skoler vil samtidig betyde fokus på totalværdi – at vi skaber rum og rammer, der giver vores børn de bedste rammer for læring. Ud over dokumentations- og kommunikationsopgaven til borgerne, så de får reel information om den totaløkonomisk bedste model i en given situation, så er der et anlægsloft, som gør det svært at tænke i totaløkonomi og totalværdi.

Vi har bemærket, at der politisk tilsyneladende er lidt større vilje til at løsne de bånd. Det er meget positivt, og vi skal derfor kun understrege, at vores ærinde ikke er at få tilført flere midler til den offentlige sektor. Tværtimod, så er vi overbeviste om, at hvis kommunerne får lov og pligt til at tænke og arbejde med totaløkonomi og totalværdi, så kan vi få en bedre offentlig sektor for færre penge. Mere for mindre! ■

KRONIK

Kronikken er et rum for debat og vidensdeling. Der er plads til 7.000 enheder inklusive mellemrum. Teksten sendes sammen med et portræt til redaktør Tom Ekerøth på tek@kl.dk, som også kan kontaktes på telefon 33 70 32 94.